

MAŁGORZATA KOSIOREK
Uniwersytet Łódzki

TERENOWE RADY OŚWIATOWE W PROCESIE USPOŁECZNIANIA EDUKACJI SZKOLNEJ

Bez decentralizacji i samorządności szkolnictwa i bez uspołecznienia zarządzania nim nie wyjdziemy z głęboko zakorzenionych w edukacji pozostałości „homosowietyzmu” i nie będziemy w stanie sprostać konstruowaniu nowoczesnego i efektywnego kształcenia oraz wychowaniu młodych pokoleń w naszym kraju, nie sprostamy wyzwaniom nowoczesności¹.

WSTĘP

W Polsce od czasu transformacji ustrojowej w 1989 roku nieustannie prowadzone są prace reformujące system oświaty. Od początku przeobrażenia i zmiany dotyczą między innymi decentralizacji i procesu uspołecznienia edukacji. Decentralizacja rozumiana jest jako ograniczenie liczby i rodzaju decyzji podejmowanych na poziomie centralnym na rzecz zwiększenia roli i zadań samorządu oraz dyrektora jako osoby zarządzającej społecznością szkolną. Zdaniem Jana Herczyńskiego, można wyróżnić dwa modele decentralizacji oświaty: decentralizacja do poziomu szkół i decentralizacja do poziomu samorządów. Pierwszy z nich zakłada, że „decentralizacja to przeniesienie autonomii i odpowiedzialności na poziom szkół i placówek oświatowych. Celem decentralizacji jest tu autonomiczna szkoła, kierowana przez silnego i profesjonalnego dyrektora, w pełni odpowiedzialnego za kierowanie procesem dydaktycznym i zarządzanie swoim działaniem”². W drugim modelu, decentralizacja „kładzie nacisk na przekazanie

¹ B. Śliwowski, *Analiza polityki oświatowej wobec pozorów demokracji w szkolnictwie publicznym*, „Rocznik Pedagogiczny” 2005, t. 38, s. 11.

² J. Herczyński, *Modele decentralizacji oświaty*, [w:] *Decentralizacja oświaty*, red. M. Herbst, Biblioteczka Oświaty Samorządowej, Warszawa 2012, s. 25, www.ore.edu.pl (dostęp: 13.11.2018).

odpowiedzialności za szkoły samorządom albo innym organom prowadzącym wiele szkół na poziomie lokalnym. W tym modelu poszczególne szkoły są widziane jako elementy lokalnych sieci szkolnych, które muszą być zarządzane i planowane. W odpowiedzi na zmieniające się procesy demograficzne sieci szkolne muszą się również zmieniać poprzez konsolidacje lub tworzenie nowych placówek³.

Z procesem decentralizacji związany jest proces uspołecznienia szkolnictwa, który najczęściej jest rozumiany jako „włączenie czynnika społecznego w procesy zarządzania szkołą i wpływu otoczenia szkoły (interesariuszy) na model kształcenia i wychowania uczniów”⁴. Zdaniem Bogusława Śliwerskiego, uspołecznienie zarządzania oświatą w Polsce w 1989 roku przewidywało dwie drogi. Pierwszą było przekazanie szkół państwowych samorządom terytorialnym, druga droga to oddolne tworzenie rad szkolnych i oświatowych, którego efektem miało być powołanie Krajowej Rady Oświatowej⁵. W jednym i drugim przypadku proces uspołecznienia powinien służyć poprawie efektywności działań edukacyjnych i wychowawczych realizowanych przez szkoły.

Wobec tego można stwierdzić, że stworzenie efektywnego systemu oświaty stanowi duże wyzwanie dla instytucji państwa. Organizację i działalność polskiego systemu edukacji reguluje, wielokrotnie nowelizowana, Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 1991 r. nr 95, poz. 425). Aktualnie, w myśl obowiązujących przepisów, polityka edukacyjna w Polsce tworzona i prowadzona jest centralnie, natomiast administracja oraz prowadzenie placówek oświatowych jest zdecentralizowane i pozostaje w gestii samorządów. Na szczeblu krajowym zarządzanie oświatą spoczywa w rękach Ministra Edukacji Narodowej, który odpowiada za realizację i koordynację polityki oświatowej państwa oraz współpracuje w tej dziedzinie z wojewodami i innymi jednostkami zarządzającymi oświatą.

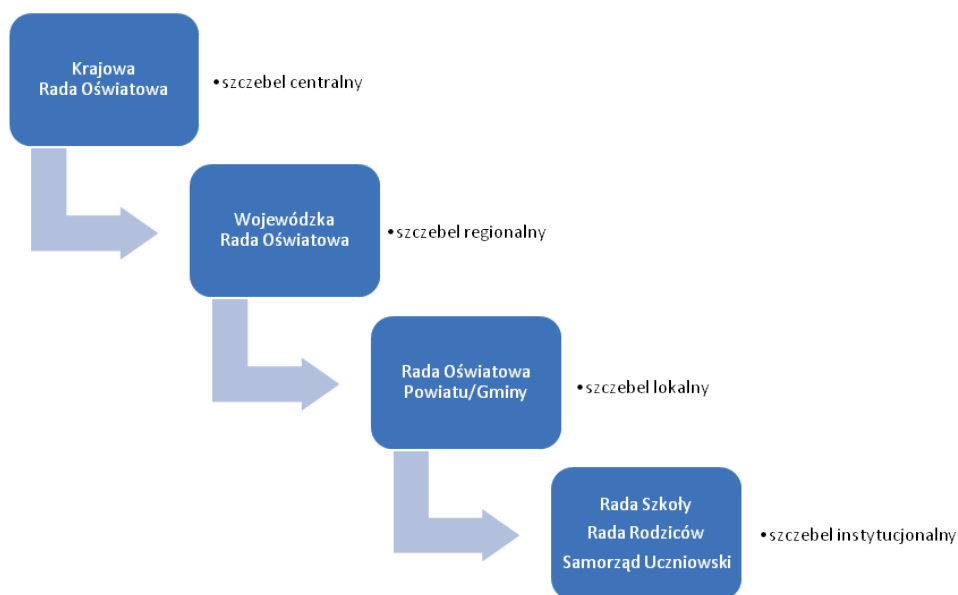
Obszar działań ministra określa Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 roku w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej. Administrację regionalną reprezentuje kurator oświaty, który realizuje politykę kształcenia wyznaczoną przez ministra edukacji. Kurator wykonuje w imieniu wojewody zadania w dziedzinie oświaty określone w ustawie oraz odrębnych przepisach dotyczących obszaru województwa. Taki podział obowiązków jest konsekwencją zapisu w Ustawie z 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. 1998 nr 96 poz. 603). Od tego czasu został ustanowiony trój-

³ Tamże, s. 28–29.

⁴ A. Kołomycew, *Uspołecznienie procesu realizacji zadań oświatowych jako forma racjonalizacji polityki publicznej gmin*, s. 191–192, <http://ssp.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2018/01/ssp-2017-3-10.pdf> (dostęp: 18.11.2018).

⁵ B. Śliwerski, *Meblowanie szkolnej demokracji*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 40.

stopniowy podział terytorialny państwa oraz określono zadania gmin, powiatów i województw. Ostatnim szczeblem zarządzania jest dyrektor szkoły lub innej placówki oświatowej. W szkole drugim organem zarządczym jest rada pedagogiczna, w skład której wchodzi nauczyciele oraz przewodniczący w osobie dyrektora szkoły.

Rys. 1. Rady oświatowe na szczeblach administracji publicznej

W kwestii uspołecznienia systemu oświaty ważny dokument stanowiła wspomniana znowelizowana w dniu 25 lipca 1998 roku Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku. Art. 48.1 mówiła o tym, że organ, który jest jednostką samorządu terytorialnego może powołać radę oświatową działającą przy tym organie (wojewódzką, powiatową, miejską, gminną). W dalszej części ustawy art. 48.2. była mowa o tym, że do zadań rady oświatowej należy:

- 1) badanie potrzeb oświatowych na obszarze działania jednostki samorządu terytorialnego oraz przygotowywanie projektów ich zaspokajania,
- 2) opiniowanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego w części dotyczącej wydatków na oświatę,
- 3) opiniowanie projektów sieci publicznych szkół i placówek,
- 4) opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego wydawanych w sprawach oświaty,
- 5) wyrażanie opinii i wniosków w innych sprawach dotyczących oświaty.

Organ, o którym mowa w art. 48 ust. 1, ustala:

- 1) skład i zasady wyboru członków rady oświatowej,
- 2) regulamin działania rady oświatowej⁶.

PRZYKŁADY ZADAŃ I FUNKCJI RÓŻNYCH TYPÓW RAD OŚWIATOWYCH PO REFORMIE OŚWIATY W 2016 ROKU

Aktualny zakres kompetencji różnych społecznych organów w systemie oświaty (w tym rad rodziców, Krajowej Rady Oświatowej i wojewódzkich rad oświatowych oraz samorządów uczniowskich) zawiera Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – prawo oświatowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 996). O radzie oświatowej mówi: art. 78.1–2 oraz art. 79 tej ustawy. Treść zapisów dotyczących kompetencji rad oświatowych nie uległa zmianie, w dalszym ciągu jest to organ opiniodawczy i doradczy funkcjonujący na terenie województwa, powiatu lub gminy. Z założenia rady oświatowe są szansą do oddolnego, społecznego partycypowania w sprawowaniu władzy, kontroli i stymulowania procesów rozwojowych w szkolnictwie. Mają służyć społeczeństwu i wspierać ruch samorządności lokalnej na rzecz edukacji. Niestety, z tego przywileju potrafią korzystać nieliczni. Trudno ustalić, ile terenowych rad oświatowych funkcjonuje obecnie w Polsce, ponieważ nie ma dostępnych zestawień statystycznych wskazujących ich liczbę oraz aktywność na poszczególnych szczeblach administracji publicznej.

POMORSKA RADA OŚWIATOWA

Jedną z prężniej funkcjonujących obecnie rad jest Pomorska Rada Oświatowa powołana przez Sejmik Województwa Pomorskiego 24 lutego 2014 roku. Aktualnie jest to jedyna tego typu rada w Polsce o zasięgu wojewódzkim. Jej twórcy podkreślają znaczącą rolę edukacji w rozwoju społeczno-gospodarczym reprezentowanego regionu i jego mieszkańców. Wśród najważniejszych kierunków działań na najbliższe lata wyznaczono: realizację Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 oraz aktywne uczestnictwo w wynegocjowanym z Komisją Europejską Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020. Praca Pomorskiej Rady Oświatowej ma być istotnym wsparciem dla efektywnego wdrażania zapisów dokumentów programowych oraz ważnym elementem budowania wysokiego poziomu pomorskiej edukacji. W Uchwale z dnia 20 maja 2014 roku Zarząd Województwa Pomorskiego określił skład osobowy Rady. Pierwsza Pomorska Rada Oświatowa liczyła 47 członków, wśród

⁶ Ustawa z dnia 25 lipca 1998 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz.U. 1998 nr 117 poz. 759).

nich znaleźli się: Członek Zarządu Województwa Pomorskiego, radni Sejmiku Województwa Pomorskiego, Pomorski Kurator Oświaty, przedstawiciele Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Związku Gmin Pomorskich, Rady Rektorów Województwa Pomorskiego, jednostek samorządu terytorialnego, dyrektorów szkół i placówek oświatowych, rad rodziców, młodzieżowych rad działających przy jednostkach samorządu terytorialnego oraz związków pracodawców. Przewodniczącym był Marszałek Województwa Pomorskiego, a kadencja Rady zakończyła się wraz z upływem kadencji Sejmiku Województwa Pomorskiego.

Dwudziestego szóstego października 2015 roku Sejmik Województwa Pomorskiego podjął kolejną uchwałę w sprawie powołania Pomorskiej Rady Oświatowej, tym razem już na czas nieokreślony. Jednocześnie wprowadzono zmiany dotyczące zwiększenia liczby przedstawicieli pracodawców oraz włączono w prace Rady podmiot reprezentujący samorząd gospodarczy. Na stronie internetowej Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego można znaleźć informację o głównym celu powołania i funkcjonowania Rady, którym jest przede wszystkim opiniowanie podstawowych kierunków polityki oświatowej w regionie. Uspołecznienie procesu podejmowania kluczowych decyzji w obszarze edukacji jest określane jako element prowadzenia dialogu edukacyjnego.

Dialog i rozwój współpracy różnych instytucji oraz środowisk oświatowych mają służyć poprawie spójności edukacyjnej regionu, a tym samym przyczyniać się do podnoszenia jakości pomorskiej edukacji. Na posiedzeniach członkowie rady prowadzili dyskusje o kondycji pomorskich szkół, potrzebach uczniów, rodziców i nauczycieli, odpowiedzialności samorządów za jakość kształcenia w prowadzonych przez nie placówkach oświatowych, co jest szczególnie ważne w dobie nieustannie przeprowadzanych zmian w polskim systemie oświaty. Ważnym zadaniem Pomorskiej Rady Oświatowej jest wspieranie działań służących efektywnemu wydatkowaniu środków finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020.

Aktualnie Pomorska Rada Oświatowa liczy 37 członków, a jej przewodniczącym jest Marszałek Województwa Pomorskiego. Do pracy w Radzie zaproszeni zostali przedstawiciele różnych środowisk, w tym osoby reprezentujące dyrektorów szkół, uczniów i rodziców, a także lokalnych władz samorządowych, związków zawodowych, organizacji pozarządowych, organizacji pracodawców, środowiska akademickiego oraz mediów. W posiedzeniach Rady biorą także udział zaproszeni goście, którzy są ekspertami w obszarach związanych z podejmowanymi na spotkaniach tematami. Zgodnie z regulaminem Rady, posiedzenia zwoływane są nie rzadziej niż 2 razy w roku, a opinie wydawane są w formie uchwał, które z kolei uchwała się większością głosów. Z udostępnionych na stronie internetowej protokołów spotkań i programów posiedzeń wynika, że w latach 2016–2018 w trakcie zebrań poruszano takie tematy jak:

- rola edukacji w kształtowaniu odpowiedzialnych obywateli,
- założenia Pomorskiego Modelu Edukacji Obywatelskiej,
- samorządność szkolna i młodzieżowa – prezentacja dobrych praktyk,
- prezentacja wstępnych wyników badań dotyczących kondycji zawodowej pomorskich nauczycieli,
- koszty wdrażania zmian w systemie edukacji (podsumowanie ankiet skierowanych do pomorskich samorządów),
- wdrażanie zmian w systemie oświaty na Pomorzu, w tym: wyzwania w zakresie przygotowania nowej organizacji kształcenia, dostosowanie infrastruktury szkół i placówek oświatowych oraz wpływ wprowadzanych zmian na zatrudnienie nauczycieli,
- informacja z realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 w obszarze edukacji,
- zmiany systemu oświaty widziane z perspektywy powiatu,
- wyzwania w zakresie przygotowania nowej organizacji kształcenia, dostosowanie infrastruktury szkół i placówek oświatowych oraz wpływ wprowadzanych zmian na zatrudnienie nauczycieli,
- regionalne wsparcie pomorskiej edukacji,
- działania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kompleksowego wsparcia szkół na przykładzie Powiatu Nowodworskiego.

MIEJSKA RADA OŚWIATOWA W PIASECZNIE

Nieco inny zakres działań prowadzi Rada Oświatowa funkcjonująca przy Radzie Miejskiej w Piasecznie. Organ został powołany Uchwałą Rady Miejskiej w Piasecznie z dnia 26 września 2012 roku. Zgodnie z regulaminem Rada stanowi organ opiniodawczy i konsultacyjny w sprawach związanych z edukacją na terenie Miasta i Gminy Piaseczno. W aktualnie obowiązującym regulaminie widnieje zapis o tym, że czas trwania Rady jest nieokreślony, a jej członkowie wykonują swoje obowiązki społecznie. Na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Piaseczno można znaleźć informacje dotyczące planowanych zadań, którymi będzie zajmowała się Rada. Zakres działań odnosi się bezpośrednio do ustawy, więc jest to badanie potrzeb oświatowych na terenie gminy, jak również przygotowywanie projektów ich zaspokajania. Rada będzie opiniowała zarówno projekty budżetu miasta w części dotyczącej wydatków na oświatę, jak i projekty sieci publicznych szkół i placówek oraz projekty prawa miejscowego wydawane w sprawach oświaty. Zadaniem rady będzie także wypracowanie oraz opiniowanie projektów zmian strukturalnych w sferze oświaty.

Na przestrzeni lat 2012–2018 skład rady liczył od 12 do 16 członków. W strukturach rady znaleźli się: przedstawiciel Rady Miejskiej w Piasecznie, przedstawi-

ciel Urzędu Miasta i Gminy Piaseczno, przedstawiciel Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół w Piasecznie, przedstawiciele dyrektorów wszystkich typów szkół i rad rodziców, przedstawiciel Związku Nauczycielstwa Polskiego i przedstawiciel NSZZ Solidarność. W 2014 roku do składu powołano Przewodniczącego Piaseczyńskiego Porozumienia Rad Rodziców oraz przedstawiciela organizacji zrzeszających osoby niepełnosprawne, a w 2017 roku przedstawiciela Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Obecny skład liczy 16 osób, których nazwiska są udostępnione na stronie internetowej Gminy Piaseczno.

Zgodnie z regulaminem, posiedzenia Rady Oświatowej przy Radzie Miejskiej w Piasecznie zwołuje jej przewodniczący, stosownie do potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał. Kadencja członków Rady trwa 4 lata i kończy się z końcem kadencji Rady Miejskiej w Piasecznie. Członkowie Rady Oświatowej wykonują swoje obowiązki społecznie. We wrześniu 2017 wprowadzono zmiany w regulaminie, pojawił się zapis dotyczący celów, które Rada realizuje poprzez:

- a) opracowywanie i przekazywanie lokalnym władzom, instytucjom i urzędom publicznym petycji, uchwał, stanowisk, opinii, wniosków i skarg we wszystkich sprawach oświaty i wychowania,
- b) współpracę przy tworzeniu lokalnej polityki oświatowej,
- c) sporządzanie i upublicznianie społecznych raportów (informacji) o stanie oświaty,
- d) przygotowywanie i organizowanie konferencji, seminariów, warsztatów, spotkań, publicznych debat i dyskusji.

Zakres zagadnień, którymi zajmowała się rada to między innymi:

- współpraca rodziców ze szkołą, przedszkolem,
- plany rozbudowy sieci szkół w gminie Piaseczno i dyskusja na temat budżetu Gminy Piaseczno w zakresie oświaty,
- analiza wyników egzaminów w klasach 6 SP oraz 3 Gimnazjum,
- oferta zajęć pozalekcyjnych w SP i Gimnazjum – analiza,
- przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc,
- przygotowanie szkół piaseczyńskich do przyjęcia sześciolatków (2013 rok),
- przystosowanie szkół na potrzeby uczniów niepełnosprawnych ruchowo,
- tworzenie strategii rozwoju oświaty na terenie Gminy Piaseczno.

GDAŃSKA RADA OŚWIATOWA

W październiku 2007 roku rozpoczęła pracę prężnie działająca do dziś Gdańska Rada Oświatowa – ciało doradcze i opiniujące Rady Miasta Gdańska w kwestiach związanych z polityką oświatową miasta. Do jej głównych zadań należy między innymi badanie potrzeb oświatowych i przygotowywanie projektów ich

zaspokajania, opiniowanie budżetu miasta i projektów aktów prawa miejscowego dotyczących gdańskiej oświaty, w tym również projektów sieci publicznych szkół i przedszkoli. W celu zapewnienia najwyższego poziomu prowadzonych przez Radę prac, do jej grona powołani zostali eksperci branżowi – zarówno teoretycy, jak i praktycy. Rekrutowani do pierwszego składu członkowie wywodzili się z różnych środowisk i reprezentowali: Radę Miasta Gdańska, Prezydenta Miasta Gdańska, środowiska zainteresowane współpracą z miastem w dziedzinie edukacji, w tym uczelnie wyższe, związki zawodowe i organizacje pozarządowe oraz podmioty, których decyzje są istotne dla kształtu polityki oświatowej miasta i regionu takie jak: Urząd Marszałkowski, Kuratorium Oświaty, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna, Sąd Rodzinny oraz środowisko dyrektorów szkół i innych gdańskich placówek oświatowych. Przez pierwsze 3 lata działalności rady odbyły się 24 posiedzenia. Członkowie spotykali się w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na dwa miesiące (z wyjątkiem okresów wakacyjnych). Do wiodących tematów spotkań należały:

- jakość edukacji,
- systemowa pomoc rodzinie jako ważny element wspierania szkoły i pracy z uczniem,
- szkolnictwo zawodowe i rynek pracy,
- zmiany w gdańskiej sieci szkół,
- przygotowanie gdańskich szkół do przyjęcia sześciolatków,
- systemowe zmiany legislacyjne proponowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej,
- kultura fizyczna dzieci i młodzieży,
- doradztwo metodyczne i status nauczycieli,
- wczesna interwencja i wczesne wspomaganie rozwoju dzieci.

Podczas posiedzeń wiele uwagi poświęcano bieżącym zmianom, które zostały poddane pod dyskusję. Głównie były to takie zagadnienia jak: przygotowanie gdańskich szkół do przyjęcia sześciolatków i obniżenie wieku realizacji obowiązku szkolnego, zmiany restrukturyzacyjne gdańskiej sieci szkół i zmiany systemowe przygotowywane przez MEN.

Dziewiątego kwietnia 2011 roku powołano nowy skład Gdańskiej Rady Oświatowej. Ukonstytuowana Rada skupiała 34 praktyków i ekspertów z różnych dziedzin oświaty i rozwoju społecznego, zainteresowanych wspólnym wypracowywaniem rozwiązań dla strategii rozwoju oświaty. Członkowie kolejnej kadencji zajęli się wytyczeniem kierunków rozwoju gdańskiej edukacji, służąc jednocześnie wsparciem zarówno radnym w podejmowaniu właściwych decyzji, jak i prezydentowi i wydziałowi merytorycznemu, przygotowującemu projekty uchwał dotyczące oświaty. Ponadto Rada zajęła się wypracowywaniem oraz opiniowaniem projektów systemowych i strukturalnych zmian w sferze eduka-

cji, w tym analizą potrzeb oświatowych na terenie Miasta Gdańska oraz przygotowywaniem propozycji ich zaspokajania, opiniowała zarówno projekt budżetu miasta w części dotyczącej wydatków na oświatę, jak i projekty sieci publicznych szkół i placówek oraz projekty aktów prawa miejscowego wydawane w sprawach oświaty.

Prace Rady były kontynuowane w zespołach roboczych według wcześniej ustalonych obszarów problemowych. W październiku 2018 roku dobiegła końca trzecia kadencja Gdańskiej Rady Oświatowej, której przewodniczyła była minister edukacji narodowej Katarzyna Hall. Zakończenie działalności rady w starym składzie zbiegło się z przyznaniem przez Fundację Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego Miastu Gdańsk, jako jedynemu samorządowi w kraju, wyróżnienia za największy progres w dziedzinie projektowania i wdrażania nowatorskich rozwiązań w edukacji w stosunku do poprzedniego postępowania certyfikacyjnego.

ZAKOŃCZENIE

Nadanie uprawnień i określonego zakresu kompetencji jednostkom samorządu terytorialnego powinno być bodźcem do pobudzenia aktywności społecznej sprzyjającej rozwiązywaniu istotnych problemów lokalnej oświaty. Działaniami, które łączą prezentowane w artykule rady oświatowe są przede wszystkim: dbałość i zaangażowanie w podnoszenie jakości oświaty i szkół, tworzenie i weryfikacja koncepcji rozwoju oświaty i wytyczanie kierunków zamian, tworzenie aktów prawa miejscowego wydawanych w sprawie oświaty. Zabiegi te prawdopodobnie przyczyniają się do poprawy funkcjonowania oświaty na danym obszarze oraz do wzrostu samorządności, jednak proces demokratyzacji i stopień uspołecznienia polskiej oświaty jest wciąż niewystarczający. Rad oświatowych istniejących w gminach, powiatach czy województwach jest nadal niewiele. Potrzeba ich powoływania wynika z faktu, że edukacja w każdej lokalnej społeczności jest inna, bo uwarunkowania gospodarcze, społeczne, kulturowe, organizacyjne każdej jednostki są odmienne. Ustalenia centralne, zwłaszcza ustawowe, są ważne dla gminnej polityki oświatowej, ale zazwyczaj nie są wystarczające, ponieważ nigdy na szczeblu państwowym nie dostrzeże się konkretnych uwarunkowań lokalnych.

Wpływ aktualnie działających rad oświatowych na kształt planowanej polityki oświatowej jest znikomy i w dużej mierze uzależniony od nastawienia władz lokalnych. Efektywność procesu uspołecznienia i realizacja zadań oświatowych zależą od szeregu czynników, w tym m.in. od nastawienia władz samorządowych i ich wizji polityki oświatowej, pozycji władz w środowisku lokalnym, kondycji finansowej gminy, powiatu czy województwa, a także aktywności i potencjału społeczności lokalnej. Wśród przyczyn braku wewnętrznej, strategicznej polityki oświatowej samorządów B. Śliwerski wymienia:

1. niewłaściwe zarządzanie oświatą jako jedną z usług publicznych w gminie,
2. brak profesjonalnej analizy własnej sieci szkolnej,
3. lekceważenie kwalifikacji kadr nauczycielskich,
4. wąski zakres, sposoby gromadzenia i wykorzystywania danych o najważniejszych podmiotach i zjawiskach edukacyjnych,
5. niewłaściwy system dystrybucji środków finansowych i niejawna lub niejasna dla społeczności lokalnej struktura wydatków na edukację,
6. brak diagnoz zależności między siecią szkolną a sprawnością i efektywnością kształcenia⁷.

W związku z tym niezmiernie ważne jest, by odpowiednio kierować rozwojem oświaty poprzez rozwijanie inicjatyw społeczności lokalnych, przygotowywać kadry i społeczeństwo do postrzegania wysokiej jakości oświaty jako efektu strategicznego zarządzania edukacją. Dzięki wsparciu rad oświatowych, szkoły mogą zyskać większe możliwości realizowania społecznie oczekiwanych celów i uprawnień wszystkich jej podmiotów, tak, by tworzone przez nie organy społecznej kontroli czy opinii nie były jedynie „ciałami ozdobnymi” władzy⁸. Faktyczne uspołecznienie oświaty może mieć szansę tylko w momencie dysponowania możliwością realnego udziału w wykonywaniu zadań oświatowych, co wiąże się z odpowiedzialnością, nakładem środków finansowych i gotowością do ponoszenia ryzyka. W przeciwnym razie będziemy mieć do czynienia z uspołecznieniem formalnym (w wymiarze konsultacyjno-opiniodawczo-doradczym). Nie jest to forma uspołecznienia pełnego (faktycznego), które wiązałoby się z realną możliwością podejmowania decyzji i realizacją zadań⁹. Proces uspołecznienia oświaty rozumiany jako faktyczny udział społeczności lokalnych w świadczeniu usług publicznych wymaga długofalowego zaangażowania, aktywnej postawy, chęci działania, ale także wiedzy i umiejętności organizacyjnych.

BIBLIOGRAFIA

Herczyński J., *Modele decentralizacji oświaty*, [w:] *Decentralizacja oświaty*, red. M. Herbst, Biblioteczka Oświaty Samorządowej, Warszawa 2012, www.ore.edu.pl (dostęp: 13.11.2018).
<http://bip.piaseczno.eu/arttykul/293/1449/rada-oswiatowa-w-piasecznie> (dostęp: 15.11.2018).

⁷ B. Śliwowski, *Diagnoza uspołecznienia publicznego szkolnictwa III RP w gorsecie centralizmu*, Impuls, Kraków 2013, s. 157.

⁸ Por. B. Śliwowski, *Słowo wstępne* [w:] D. Uryga, E. Gozdowska, *Rada Oświatowa w opiniach władz samorządowych i środowisk związanych z lokalną edukacją. Raport z badania*, Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, Łódź 2016, s. 7.

⁹ A. Kołomycew, *Uspołecznienie procesu realizacji zadań oświatowych jako forma racjonalizacji polityki publicznej gmin*, s. 194, <http://ssp.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2018/01/ssp-2017-3-10.pdf> (dostęp: 18.11.2018).

- <https://des.pomorskie.eu/pomorskaradaoswiatowa> (dostęp: 15.11.2018).
- <https://www.gdansk.pl/urząd-miejski/wydział-rozwoju-społecznego/gdanska-rada-oswiatowa,a,1132> (dostęp: 15.11.2018).
- Kołomycew A., *Uspołecznienie procesu realizacji zadań oświatowych jako forma racjonalizacji polityki publicznej gmin*, <http://ssp.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2018/01/ssp-2017-3-10.pdf> (dostęp: 18.11.2018).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 roku w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej.
- Śliwowski B., *Analiza polityki oświatowej wobec pozorów demokracji w szkolnictwie publicznym*, „Rocznik Pedagogiczny” 2015, t. 38.
- Śliwowski B., *Diagnoza uspołecznienia publicznego szkolnictwa III RP w górze centralizmu*, Impuls, Kraków 2013.
- Śliwowski B., *Meblowanie szkolnej demokracji*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Uryga D., Gozdowska E., *Rada Oświatowa w opiniach władz samorządowych i środowisk związanych z lokalną edukacją. Raport z badania*, Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, Łódź 2016.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1991 r. nr 95, poz. 425).
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 ze zm.).
- Ustawa z 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. 1998 nr 96 poz. 603).
- Ustawa z dnia 25 lipca 1998 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz.U. 1998 nr 117 poz. 759).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 996).

Author: Małgorzata Kosiorek

Title: The local educational councils in the process of socializing school education

Keywords: educational policy, decentralization of educational tasks, socialization in educational policy, education council

Discipline: Pedagogics

Language: Polish

Document type: Article

Summary

In Poland, since 1989 thanks to the processes of decentralization and socialization, educational policy is associated with activities carried out at the local level. This is the result of legislation and regulations defining the competences of central and local educational authorities. An example of socialization of education is the formation of educational councils, which are advisory and consultative organ. In the article, the author presents the essence and tasks of educational councils, as well as the activity of exemplary councils functioning at the level of a voivodship, county and commune. The analysis indicates that the process of socialization of Polish education, despite the possibilities guaranteed by law, in practice is rare.